

ΓΡΑΠΤΕΣ ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΜΑΪΟΥ – ΙΟΥΝΙΟΥ 2014

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Β' ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Ημερομηνία: 29.05.2014

Διάρκεια: 2.30' ώρες

Ωρα: 7.45' - 10.15' π.μ.

ΟΔΗΓΙΕΣ:

- Όλες οι ερωτήσεις να απαντώνται αναλυτικά, με δικά σας λόγια, και να τεκμηριώνονται.
- Να γράφετε μόνο με μπλε ή μαύρο μελάνι.
- Απαγορεύεται η χρήση διορθωτικού υγρού.
- Στην αξιολόγηση του γραπτού λαμβάνεται υπόψη η ορθογραφία, η στίξη, η έκφραση και η γενική εμφάνιση του γραπτού.
- Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από **έξι (6)** σελίδες και **τέσσερα (4)** μέρη. Να απαντήσετε σε **όλα** τα ερωτήματα, πάνω στις σφραγισμένες κόλλες αναφοράς που θα σας δοθούν και όχι στο εξεταστικό δοκίμιο.

ΜΕΡΟΣ Α': ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ**(ΜΟΝΑΔΕΣ 20)**

Είναι κοινώς αποδεκτό σήμερα ότι το πρόβλημα του ρατσισμού και της ξενοφοβίας παρουσιάζει έξαρση στην εποχή μας, ενώ πολλοί αναγνωρίζουν το ρόλο των ΜΜΕ σχετικά με την εμφάνιση και τη λειτουργία αυτού του προβλήματος.

Στην εποχή μας, τουλάχιστον σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ο ρατσισμός παρουσιάζει ένα διαφοροποιημένο πρόσωπο σε σχέση με εκείνον της **νεωτερικής** περιόδου, που συνοδευόταν από τα στοιχεία της αποικιοκρατικής κυρίως νοοτροπίας. Ο «άλλος», που προερχόταν κυρίως από τις πρώην ή και νυν αποικίες, ενσωματωνόταν σε μια κοινωνία που τον υποτιμούσε, βεβαίως, αλλά τον «δεχόταν», για να τον εκμεταλλευτεί. Ο σύγχρονος ρατσισμός όλο και περισσότερο προσεγγίζει αυτό που αποκαλούμε ξενοφοβία, με την έννοια ότι καταλήγει να **δημιουργεί** συμπεριφορές που αναμειγνύουν τα δύο φαινόμενα.

Η όξυνση, εξάλλου, των κοινωνικών ανισοτήτων σε παγκόσμιο επίπεδο, με τις χώρες του ονομαζόμενου τρίτου κόσμου να περιθωριοποιούνται όλο και περισσότερο, **διογκώνει** το ρεύμα μετανάστευσης και εντείνει τις πιέσεις προς τις χώρες του ονομαζόμενου αναπτυγμένου κόσμου (των ευρωπαϊκών χωρών συμπεριλαμβανομένων). Η μεγέθυνση, από την άλλη μεριά, των κοινωνικών ανισοτήτων και στο εσωτερικό των χωρών αυτών, η ανεργία, η απορρύθμιση του μοντέλου ενσωμάτωσης καθώς και η αδυναμία άρθρωσης μιας ολοκληρωμένης μεταναστευτικής πολιτικής, δημιουργούν το πρόσφορο έδαφος για την ανάπτυξη της ξενοφοβίας και του ρατσισμού. Η ξενοφοβία, όπως εκφράζεται στην καθημερινή ζωή, δεν

αναφέρεται μόνο στο οικονομικό επίπεδο (δηλαδή ως απειλή από μέρους του μετανάστη προς τον ντόπιο εργαζόμενο, με **συνέπεια** την ενδεχόμενη απώλεια της εργασίας για τον τελευταίο), εκφράζεται παράλληλα ως ανασφάλεια και απειλή για την αλλοίωση του τρόπου ζωής, των εθνικών χαρακτηριστικών, της θρησκείας κ.λπ. Στην πραγματικότητα, **η σημερινή ξενοφοβία στρέφεται προς όλες τις κατευθύνσεις, «είναι μια ξενοφοβία που δεν επικεντρώνεται στους άλλους, αλλά στο «ΆΛΛΟ»**, ενεργοποιείται από την ισχυρή απειλή και επιβουλή του πανταχού παρόντος, αλλά αοράτου «άλλου», σε έναν κόσμο τον οποίο κανείς πια δεν ελέγχει και κανείς δεν αναγνωρίζει».

Αυτή την επιβουλή τονίζουν, όπως θα υποστηρίξουμε στη συνέχεια, τα διάφορα ΜΜΕ και κυρίως η τηλεόραση, συμβάλλοντας από την πλευρά τους στην ανάπτυξη του κλίματος ξενοφοβίας και ρατσισμού στο πλαίσιο της κοινωνίας. Είναι, θεωρούμε, γενικά αποδεκτή η άποψη που ορίζει ως κεντρικό το ρόλο των ΜΜΕ, καθώς «ο λόγος των ΜΜΕ είναι μια μορφή δημόσιου λόγου που ασκεί τη μέγιστη δυνατή επιρροή στα άτομα, σε συνθήκες απουσίας εναλλακτικών πηγών λόγου και αδυναμίας των ομάδων που **διαφοροποιούνται** από αυτόν». Ο λόγος των ΜΜΕ (και ιδιαιτέρως της τηλεόρασης) αποκτά περίοπτη θέση, εφόσον αποτελεί τη σημαντικότερη πηγή πληροφόρησης των ανθρώπων. Αυτός ο λόγος συναρθρώνεται με ένα τρόπο **ομοιογενή**, που για εμπορικούς κυρίως λόγους αναλαμβάνει την αναπαραγωγή εκείνων των απόψεων, στερεοτύπων, στάσεων, προκαταλήψεων κ.λπ. που θεωρεί ότι μπορούν να γίνουν αποδεκτές από το κοινό. Με άλλα λόγια, τα ΜΜΕ φαίνεται να σκέφτονται και να σχολιάζουν πριν από το κοινό για το κοινό προς ικανοποίηση του κοινού.

Διασκευή από το άρθρο: «*Ρατσισμός, ξενοφοβία και ΜΜΕ*» του **Θεόδωρου Παπαδόπουλου** από το βιβλίο: ΜΜΕ και Ρατσισμός.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

A1. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 100 – 120 λέξεις περίπου. (μον. 8)

A2. α) Να εντοπίσετε στο κείμενο και να γράψετε δύο (2) συνέπειες που προκύπτουν τόσο σε παγκόσμιο επίπεδο όσο και στο εσωτερικό των ευρωπαϊκών χωρών από την κοινωνική ανισότητα που χαρακτηρίζει την εποχή μας. (μον. 2)

β) «...η σημερινή ξενοφοβία στρέφεται προς όλες τις κατευθύνσεις, είναι μια ξενοφοβία που δεν επικεντρώνεται στους άλλους, αλλά στο "ΆΛΛΟ"...». Να σχολιάσετε την πιο πάνω άποψη του συγγραφέα σε μια παράγραφο 80-100 λέξεων. (μον. 4)

A3. α) Να εντοπίσετε και να γράψετε τα δομικά στοιχεία της τέταρτης (4^{ης}) παραγράφου: «*Αυτή την επιβουλή τονίζουν... προς ικανοποίηση του κοινού*». (μον. 3)

β) Να δηλώσετε με ποιο τρόπο αναπτύσσεται η δεύτερη (2^η) παράγραφος: «*Στην εποχή μας ... τα δύο φαινόμενα*». Τεκμηριώστε την απάντησή σας. (μον. 3)

ΜΕΡΟΣ Β': ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ**(ΜΟΝΑΔΕΣ 10)**

B1. Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις πιο κάτω λέξεις, χωρίς να αλλάξετε το γραμματικό τύπο των λέξεων: **(μον. 3)**

- α) νεωτερικής
- β) συνέπεια
- γ) διαφοροποιούνται

B2. Να γράψετε ένα αντώνυμο (=αντίθετο) για καθεμιά από τις πιο κάτω λέξεις, χωρίς να αλλάξετε το γραμματικό τύπο των λέξεων: **(μον. 3)**

- α) δημιουργεί
- β) διογκώνει
- γ) ομοιογενή

B3. Να σχηματίσετε ένα παράγωγο ουσιαστικό και ένα παράγωγο επίθετο για καθένα από τα πιο κάτω ρήματα: **(μον. 4)**

- α) εκφράζεται
- β) υποστηρίζουμε

ΜΕΡΟΣ Γ': ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ – ΕΚΘΕΣΗ**(ΜΟΝΑΔΕΣ 40)**

«Είναι κοινώς αποδεκτό ότι το πρόβλημα του ρατσισμού και της ξενοφοβίας παρουσιάζει έξαρση στην εποχή μας, ενώ πολλοί αναγνωρίζουν το ρόλο των ΜΜΕ σχετικά με την εμφάνιση και τη λειτουργία αυτού του προβλήματος».

Σε ομιλία σας στο Επαρχιακό Μαθητικό Συνέδριο Λυκείων να εξηγήσετε τα αίτια που οδηγούν σε έξαρση τα φαινόμενα ρατσισμού και ξενοφοβίας στην εποχή μας και να εξετάσετε ιδιαίτερα την ευθύνη των ΜΜΕ.

(350-400 λέξεις)

ΜΕΡΟΣ Δ': ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ – ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ**(ΜΟΝΑΔΕΣ 30)****ΚΕΙΜΕΝΟ 1: Γιώργου Σεφέρη, *Ελένη* (απόσπασμα)**

Αηδόνι ποιητάρη,
σαν και μια τέτοια νύχτα στ' ακροθαλάσσι του Πρωτέα
σ' άκουσαν οι σκλάβες Σπαρτιάτισσες κι έσυραν το θρήνο, 25
κι ανάμεσό τους-ποιος θα το 'λεγε-η Ελένη!
Αυτή που κυνηγούσαμε χρόνια στο Σκάμαντρο.
'Ηταν εκεί, στα χείλια της ερήμου· την άγγιξα, μου μίλησε:
«Δεν είν' αλήθεια, δεν είν' αλήθεια» φώναζε.
«Δεν μπήκα στο γαλαζόπλωρο καράβι. 30
Ποτέ δεν πάτησα την αντρειωμένη Τροία».

Με το βαθύ στηθόδεσμο, τον ήλιο στα μαλλιά, κι αυτό
το ανάστημα
ίσκιοι και χαμόγελα παντού
στους ώμους στους μηρούς στα γόνατα·
ζωντανό δέρμα, και τα μάτια 35
με τα μεγάλα βλέφαρα,
ήταν εκεί, στην όχθη ενός Δέλτα.
Και στην Τροία;
Τίποτε στην Τροία-ένα είδωλο.
Έτσι το θέλαν οι θεοί.
Κι ο Πάρης, μ' έναν ίσκιο πλάγιαζε σα να ήταν 40
πλάσμα ατόφιο·
κι εμείς σφαζόμασταν για την Ελένη δέκα χρόνια .

Μεγάλος πόνος είχε πέσει στην Ελλάδα.
Τόσα κορμιά ριγμένα
στα σαγόνια της θάλασσας στα σαγόνια της γης·
τόσες ψυχές 45
δοσμένες στις μυλόπετρες, σαν το στάρι.
Κι οι ποταμοί φουσκώναν μες στη λάσπη το αίμα
για ένα λινό κυμάτισμα για μια νεφέλη
μιας πεταλούδας τίναγμα το πούπουλο ενός κύκνου
για ένα πουκάμισο αδειανό, για μιαν Ελένη. 50
Κι ο αδερφός μου; [...]

Ερώτηση Δ1:

α) Να περιγράψετε τη «ζωντανή» Ελένη και το είδωλό της με αναφορά σε συγκεκριμένους
στίχους. Ποιο σκοπό, κατά τη γνώμη σας, εξυπηρετούν οι δύο περιγραφές; (μον. 6)

β) Ποια τα αισθήματα του Τεύκρου πίσω από το ερώτημα του στίχου 51 («Κι ο αδερφός μου;»);
(μον. 3)

ΚΕΙΜΕΝΟ 2: Κωνσταντίνου Θεοτόκη, *Η τιμή και το χρήμα* (απόσπασμα)

[...] Εκείνη κοιτάζε πονεμένη τα αδέρφια της, εκατέβασε το βλέφαρο και δεν του αποκρίθηκε.
"Γιατί δε χαίρεσαι;" την ερώτησε.

Κι αυτήν τη στιγμή εμπήκε στο σπίτι ο γέροντας ο Τρίνκουλος. Έτρεμε όλος, αχνός, λιγνός,
φοβισμένος, με μάτια που το κρασί από τόσα χρόνια τού τα' χε θολώσει. Μα τώρα ήταν
ξενέρωτος κι εδάκρυζε. Είχε ακούσει τα τελευταία τα λόγια του Αντρέα κι αγκάλιασε μ' αγάπη τη
θυγατέρα του. Κι εκεί δεν εμπόρεσε πλια να βασταάξει. Ένα αναφιλητό βαρύ βαρύ του ετίναξε τα
στήθη κι εμούγκρισε για να μην ξεφωνίσει το κλάμα.

Κι ο Αντρέας στενοχωρημένος κοιτάζε τα δύο πλάσματα, που αγαπιόνταν, που υπόφερναν
εξαιτίας του και που τώρα δεν εμιλούσαν.

Τέλος ο πατέρας της είπε, σφίγγοντάς την στην αγκαλιά του: "Σ' εδυστύχεψε!"

Δεν είπε ποιος. Ο νους του ήταν ίσως για τη γυναίκα του, μα ο Αντρέας ενόμιζε πως τα λόγια
τον εχτυπούσαν εκείνον, κι είπε: "Εφταιξα. Μα τώρα εδιορθωθήκανε όλα. Την Κυριακή βάζω

στεφάνι. Εδώ τα κλειδιά του κομού· είπε να μου τα δώκεις τα χίλια".

"Και ξαναγοράζεις" του 'πε η Ρήνη πικρά "και την αγάπη; Ω, τι έκαμες!" Κι εβάλθηκε να κλαίει.

"Την αγάπη;" ερώτησε αχνίζοντας· "και δεν την έχω;"

"Όχι!" του αποκρίθηκε "όχι! για λίγα χρήματα ήσουν έτοιμος να με πουλήσεις και χωρίς αυτά δε μ' έπαιρνες· πάει τώρα η αγάπη. Επέταξε το πουλί!"

"Θα ξανάρθει" της απολογήθηκε λυπημένος, "στη ζεστή τη φωλιά του. Η ζωή μας θα' ναι παράδεισος!"

"Όχι!" του 'πε, "έπειτα απ' ό,τι έκαμες όχι! κι α σ' αγαπούσα, δε θα ερχόμουν μαζί σου. Είμαι δουλεύτρα· ποιόνε έχω ανάγκη;" Και σε μία στιγμή ξακολούθησε: "Γιατί ν' αδικηθούν τα αδέρφια μου;"

"Σ' εδυστύχεψε!" είπε πάλι πικρά ο πατέρας, που τώρα ήταν ξενέρωτος. "Γιατί να μην τα δώσει από την αρχή όπως τση τό 'πα; Ανάθεμά τα τα τάλαρα!"

"Πάμε!" είπε ο Αντρέας.

"Όχι!" του 'πε μ' απόφαση· "εδώ είναι ο χωρισμός μας. θα πάω σε ξένα μέρη, σε ξένον κόσμο, σ' άλλους τόπους· θα δουλέψω για με και για να κουναρήσω το παιδί που θα γεννηθεί. Θα μου δώσει η μάνα γράμματα για να 'βρω αλλού εργασία· θα τα πάρει από τες κυράδες της. Όχι, δεν έρχομαι! Είμαι δουλεύτρα· ποιόνε έχω ανάγκη;" Κι έπειτα από μία στιγμή σα ν' απαντούσε σε κάποια της σκέψη εξαναφώναξε: "Δεν έρχομαι, δεν έρχομαι!"

Ο Αντρέας την κοιτάξε ξεταστικά κι εκατάλαβε πως όλα τα λόγια θα 'ταν χαμένα.

"Ανάθεμά τα τα τάλαρα!" εφώναξε πάλι απελπισμένος. "Πάει η ευτυχία μου!"

Κι εβγήκε στο δρόμο.

Ερώτηση Δ2:

α) Ποια δύναμη έχει το χρήμα στο εξεταζόμενο απόσπασμα; Πώς επηρεάζει τη σχέση του Αντρέα και της Ρήνης; (μον. 4)

β) «Τέλος ο πατέρας της είπε, σφίγγοντάς την στην αγκαλιά του: "Σ' εδυστύχεψε!"». Ποιον εννοεί, κατά τη γνώμη σας, ο πατέρας της Ρήνης στο πιο πάνω απόσπασμα. Δικαιολογήστε την άποψή σας. (μον. 3)

ΚΕΙΜΕΝΟ 3: Κύπρου Χρυσάνθη, *Η παλιά Λευκωσία*

Η Λευκωσία μας αποδημεί στους χάρτες
σε αταχυδρομήτες φωτογραφίες
απ' τις ψηλές ταράτσες την κοιτάμε
να ταξιδεύει στην ποδιά του Πενταδάκτυλου.

Μα η άλλη Λευκωσία φυλλορροεί στα στήθη μας
στα βραδινά μας βλέφαρα
η Λευκωσία μας η παλιά
η Λευκωσία μας.

Ερώτηση Δ3:

Η Λευκωσία είναι η μοναδική πρωτεύουσα της Ευρώπης που είναι μοιρασμένη. Ποια συναισθήματα εκφράζει ο ποιητής; Να σχολιάσετε το ποίημα, εστιάζοντας στα ρήματα αποδημεί και φυλλορροεί. (μον. 6)

ΚΕΙΜΕΝΟ 4: Δημήτρη Χατζή, *Μαργαρίτα Περδικάρη* (απόσπασμα)

[...]Το βράδυ η Μαργαρίτα δεν γύρισε σπίτι. Ο Περικλής κι η Κατερίνα είπαν το μυστικό τους και στους άλλους και ξανάρχισαν και βρίζονταν – για τα δικά τους, πάλι, τα ίδια, και κανένας δεν το στοχάστηκε πως μπορεί να το ‘χανε παραδώσει «το παιδί» τους στο θάνατο.

Το πρωί μαθεύτηκε πως από την ελληνική αστυνομία πήρανε τη Μαργαρίτα στη Γκεσταπό. Το ίδιο βράδυ μαθεύτηκε σ’ όλη την πόλη πως τη βασανίζανε κι αυτή δεν έλεγε τίποτα. Το σκοινί της ανάκρισης άρχιζε και τελείωνε σ’ αυτήν. Η Αυτού Σεβασμιότητας είχε εκτεθεί στα μάτια των Γερμανών. Ο διευθυντής της αστυνομίας λύσσαξε για την γκάφα του — γιατί να πιστέψει και να βιαστεί να την πιάσει — ένα τέτοιο φαρμακωμένο τέρας;

Τότε το κατάλαβαν πια κ’ οι Περδικάρηδες — την είχανε παραδώσει στους Γερμανούς. Ήταν η τελευταία πράξη της ζωής τους, να θανατώσουν το ίδιο τους το παιδί. Πολύ γρήγορα πέθανε, πρώτος ο θείος Στέφανος. Κάτω από το στρώμα του βρέθηκαν τα μαξιλάρια και το τραπεζομάντηλο. Το βάζο το ‘χε κρύψει μέσα στο στρώμα του — κ’ είχε γίνει κομμάτια. Αργότερα, μέσα σε λίγον καιρό πέθαναν και οι άλλοι, η Κατερίνα, η Αντιγόνη, ο Περικλής. Τελευταίος απ’ όλους ο θείος Βασίλης, αφού σβαρνίστηκε κάμποσο, αδέσποτος πια, στα καπηλειά της πολιτείας, μεθώντας, βρίζοντας, το νεκροθάφτη, τους Γερμανούς, το Μητροπολίτη και κλαίγοντας για τη Μαργαρίτα του.

Γι’ αυτήν όλα τέλειωσαν πολύ-πολύ γρήγορα — τα μαρτύρια, οι ανακρίσεις, η δίκη. Είχε, λέει, ένα χαμόγελο στα χείλια όλον αυτόν τον καιρό, ένα φως μέσα στα μάτια και τα ‘κανε μεγαλύτερα ακόμα — ομορφότερα ακόμα. Ήταν όμορφα τα μάτια σου, Μαργαρίτα!...

Την τελευταία στιγμή, μπροστά στο απόσπασμα, γύρισε τα μάτια κατά την πόλη που τη σκέπαζε ακόμα η καταχνιά. Ένας κόσμος από τρελούς, υστερικούς, εκφυλισμένους και ληστές γκρεμιζόταν, μαζί με τα σαράβαλα σπίτια τους — όλη η πολιτεία της παρακμής που τη γέννησε. Το πικρό χαμόγελο της οικογένειας ανέβηκε στα χείλια της κ’ έκανε με το χέρι της εκείνη την αόριστη χειρονομία που είπε ο παπάς σα ν’ απόδιωχνε την εικόνα:

— Καληνύχτα ντε!...

— Φώυαρ!...

Πίσω από τις μεγάλες κορφές της Πίνδου ανεβαίνει ο ήλιος. Ξημερώνει σε λίγο. Ο Νικόλας κ’ η Αγγελικούλα, ο καινούργιος κόσμος! Σε σας γυρίζει η τελευταία σκέψη όσο κρατάει ακόμα μέσα στ’ ανοιγμένο κρανίο ο τελευταίος σπασμός της ζωής:

— Φκιάξτε τον, έναν καλύτερο κόσμο!...

Ερώτηση Δ4:

α) Οι κύριοι χαρακτήρες του Δημήτρη Χατζή είναι τραγικά πρόσωπα και μοναχικά άτομα. Να τεκμηριώσετε αυτούς τους χαρακτηρισμούς με βάση το πιο πάνω απόσπασμα. (μον. 4)

β) Να σχολιάσετε τη στάση της Μαργαρίτας Περδικάρη μπροστά στο εκτελεστικό απόσπασμα. (μον. 4)

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Ιωσηφίδης Γιώργος

ΚΕΙΜΕΝΟ 4: Δημήτρη Χατζή, *Μαργαρίτα Περδικάρη* (απόσπασμα)

[...]Το βράδυ η Μαργαρίτα δεν γύρισε σπίτι. Ο Περικλής κι η Κατερίνα είπαν το μυστικό τους και στους άλλους και ξανάρχισαν και βρίζονταν – για τα δικά τους, πάλι, τα ίδια, και κανένας δεν το στοχάστηκε πως μπορεί να το ‘χανε παραδώσει «το παιδί» τους στο θάνατο.

Το πρωί μαθεύτηκε πως από την ελληνική αστυνομία πήρανε τη Μαργαρίτα στη Γκεσταπό. Το ίδιο βράδυ μαθεύτηκε σ’ όλη την πόλη πως τη βασανίζανε κι αυτή δεν έλεγε τίποτα. Το σκοινί της ανάκρισης άρχιζε και τελείωνε σ’ αυτήν. Η Αυτού Σεβασμιότητας είχε εκτεθεί στα μάτια των Γερμανών. Ο διευθυντής της αστυνομίας λύσσαξε για την γκάφα του — γιατί να πιστέψει και να βιαστεί να την πιάσει — ένα τέτοιο φαρμακωμένο τέρας;

Τότε το κατάλαβαν πια κ’ οι Περδικάρηδες — την είχανε παραδώσει στους Γερμανούς. Ήταν η τελευταία πράξη της ζωής τους, να θανατώσουν το ίδιο τους το παιδί. Πολύ γρήγορα πέθανε, πρώτος ο θείος Στέφανος. Κάτω από το στρώμα του βρέθηκαν τα μαξιλάρια και το τραπεζομάντηλο. Το βάζο το ‘χε κρύψει μέσα στο στρώμα του — κ’ είχε γίνει κομμάτια. Αργότερα, μέσα σε λίγον καιρό πέθαναν και οι άλλοι, η Κατερίνα, η Αντιγόνη, ο Περικλής. Τελευταίος απ’ όλους ο θείος Βασίλης, αφού σβανίστηκε κάμποσο, αδέσποτος πια, στα καπηλειά της πολιτείας, μεθώντας, βρίζοντας, το νεκροθάφτη, τους Γερμανούς, το Μητροπολίτη και κλαίγοντας για τη Μαργαρίτα του.

Γι’ αυτήν όλα τέλειωσαν πολύ-πολύ γρήγορα — τα μαρτύρια, οι ανακρίσεις, η δίκη. Είχε, λέει, ένα χαμόγελο στα χείλια όλον αυτόν τον καιρό, ένα φως μέσα στα μάτια και τα ‘κανε μεγαλύτερα ακόμα — ομορφότερα ακόμα. Ήταν όμορφα τα μάτια σου, Μαργαρίτα!...

Την τελευταία στιγμή, μπροστά στο απόσπασμα, γύρισε τα μάτια κατά την πόλη που τη σκέπαζε ακόμα η καταχνιά. Ένας κόσμος από τρελούς, υστερικούς, εκφυλισμένους και ληστές γκρεμιζόταν, μαζί με τα σαράβαλα σπίτια τους — όλη η πολιτεία της παρακμής που τη γέννησε. Το πικρό χαμόγελο της οικογένειας ανέβηκε στα χείλια της κ’ έκανε με το χέρι της εκείνη την αόριστη χειρονομία που είπε ο παπάς σα ν’ απόδιωχνε την εικόνα:

— Καληνύχτα ντε!...

— Φώυαρ!...

Πίσω από τις μεγάλες κορφές της Πίνδου ανεβαίνει ο ήλιος. Ξημερώνει σε λίγο. Ο Νικόλας κ’ η Αγγελικούλα, ο καινούργιος κόσμος! Σε σας γυρίζει η τελευταία σκέψη όσο κρατάει ακόμα μέσα στ’ ανοιγμένο κρανίο ο τελευταίος σπασμός της ζωής:

— Φκιάξτε τον, έναν καλύτερο κόσμο!...

Ερώτηση Δ4:

α) Οι κύριοι χαρακτήρες του Δημήτρη Χατζή είναι τραγικά πρόσωπα και μοναχικά άτομα. Να τεκμηριώσετε αυτούς τους χαρακτηρισμούς με βάση το πιο πάνω απόσπασμα. (μον. 4)

β) Να σχολιάσετε τη στάση της Μαργαρίτας Περδικάρη μπροστά στο εκτελεστικό απόσπασμα. (μον. 4)

ΟΙ ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΕΣ

Η ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΡΙΑ

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Στυλιανού Χλόη Β.Δ.

Χριστοφόρου Μαργαρίτα Β.Δ.

Ιωσηφίδης Γιώργος

Χρίστου Χριστίνα